

11. listopadu 2009 se západní Skotská vysočina probouzela do mrazivého rána, tráva na mořském břehu se třpytila jinovatkou a na vrcholcích vzdálených kopců byl vidět první letošní sníh. K úlevě nás všech se nekonalo meteorology slibované větrné a bouřlivé počasí, tak typické pro atlantické pobřeží severního Skotska v tuto roční dobu, když se ranní Arisaig připravoval na slavnostní odhalení památníku českým a slovenským vojákům.

Památník těm, kteří se zde na severozápadním pobřeží Skotska cvičili v letech 1941–1943 v boji proti nacistům, je iniciativou organizací Charita Czech Memorial, Skotsko, a Sdružení pro výstavbu památníku čs. vojákům ve Skotsku o.s., Praha. Speciálním výcvikem, organizovaným britskou organizací Special Operations Executive (SOE), jich zde dohromady prošlo přes tři stovky. Následující paradesantní výcvik probíhal v Ringway u Manchesteru a další doškolení v jižní Anglii. Celkem bylo naplánováno čtyřicet osm výsadek, provedeno jich bylo devětatřicet za účasti více než stovky parašutistů. Cílem výsadek byl nejen protektorát Čechy a Morava, ale také Francie, Itálie, Slovensko nebo Jugoslávie. Mnozí z nich, kteří prošli tvrdým výcvikem ve Skotsku, se nedožili konce války. Umírali při bojových operacích, v mučírňách gestapa, na popravištích nebo v koncentračních táborech. Ale ani ti, kteří se dožili konce války, neměli vyhráno, podobný osud mnohé z nich potkal v komunistických věznicích. „Z té více než stovky lidí se konce války dožilo jen čtyřiačtyřicet,“ řekl plukovník Jaroslav Klemeš, jeden z posledních dvou žijících absolventů výcviku SOE ve Skotsku, kteří byli nakonec vybráni pro seskok do okupované vlasti.

Plukovník Jaroslav Klemeš a další dva váleční veteráni, generál Tomáš Sedláček a podplukovník Ján Bačík, se po osmašedesáti letech vrátili do míst, kde byli cvičeni v boji proti okupantům. „Návrat do Skotska pro mě hodně znamená,“ řekl Jaroslav Klemeš a dodal: „Chtěl bych především poděkovat všem těm, kteří na nás – vojáky, kteří tu cvičili a pak bojovali proti nacistům – i po těch letech nezapomněli.“ Také jedna z prvních vět bývalého předsedy skotského parlamentu George Reida, který podpořil výstavbu památníku, při odhalování byla: „Vítejte doma.“ Kromě G. Reida uctil památku českých a slovenských vojáků i zástupce velitele 51. skotské brigády plukovník Angus Taverner. Za potlesku diváků zdůraznil, že čeští a britští vojáci nyní opět společně bojují v Afghánistánu. Při odhalování památníku promluvili i náměstek ministra obrany ČR pro zahraničí Jan Fulík, iniciátor celé akce český honorární konzul v Edinburghu Paul Millar a provost oblastní rady Lochaber Allan Henderson. Za přítomné veterány promluvil plk. Jaroslav Klemeš, který připomněl památku padlých kamarádů. Potěšil také přítomné, když zanotoval jejich starou bojovou písničku, kde si známý nářev „mnoha ljeta

živijó“ upravili do anglické podoby „Camusdarach, Camusdarach, Camusdarach, Garramor ...“, a to podle farem, na kterých byli v době výcviku ubytováni.

Slavnostní odhalení památníku vyvolalo v městečku Arisaig velký zájem. Sešlo se kolem tří set lidí, včetně místních veteránských spolků, studentů z místní školy a četných hostů z České republiky. Památníku, který při své návštěvě v České republice v září požehnal Svatý otec Benedikt XVI., dali požehnání také katolický kněz a protestantský reverend. Za hudebního doprovodu skotské dudácké a bubenické kapely The Rebel Pipers z Čech účastníci ceremonie zpívali píseň Amazing Grace a společně se pomodlili. The Rebel Pipers se také postarali o hudební podbarvení při kladení věnců skotskou písní The Flower of Scotland a Largem od A. Dvořáka při vzpomínce na padlé vojáky. Po odhalení památníku se většina přítomných odebrala do místní společenské místnosti, kde náměstek ministra obrany ČR Jan Fulík předal podplukovníku Jánů Bačíkovi Kříž obrany státu ministra obrany ČR, zazpívaly děti z místní školy a dámy z Arisaigu připravily pro přítomné bohaté pohoštění, které bylo doplněno moravským vínem a výborným pivem z pivovaru Broumov, speciálně stočeném pro tuto příležitost.

Vlastní památník, který je vytesán ze šedomodré sedlčanské žuly, navrhl akademický sochař Josef Vajce a vypracovalo jej kamenictví Svoboda v Pečkách. Zobrazuje padák těsně po přistání, monumentálnost památníku je zjemněna květinovým motivem v přední části. Památník byl před odhalením zabalen symbolicky do padáku, který poskytl 43. výsadkový prapor v Chrudimi. Na celý projekt bylo zapotřebí asi 2,5 milionu korun. Přispěly na něj desítky soukromých dárců, organizací a firem, ale třeba i města, odkud parašutisté pocházeli, například Plzeň, Jaroměř, Praha 2 a v neposlední řadě významný příspěvek poskytlo také Ministerstvo obrany ČR.

Miroslav Anger